

อายุวัฒนมงคล ๗๘ ปี

พระสุขวโรทัย

(หลวงพ่อจง จตฺตมโล)

๒ ตุลาคม ๒๕๕๕

ศาสนาประจำชาติ

สุทธิ์วงศ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ์

" พระราชปณิธานแห่งบูรพมหากษัตริยาธิราชแห่งชาติไทย
ที่ทรงยืนยันว่า
พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ "

คำปรารภ

การจัดพิมพ์หนังสือ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ตามพระราชปณิธานแห่งบูรพามหากษัตริยาธิราชแห่งชาติไทย ที่ทรงยืนยันว่า **"พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย"** ตามที่สำนักงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ พิมพ์ออกเผยแพร่ เห็นว่าเป็นหนังสือที่ดีมีประโยชน์ จึงได้ขออนุญาตพิมพ์เพื่อแจกเป็นที่ระลึกในงานบำเพ็ญกุศลอายุวัฒนมงคล ๗๘ ปีของข้าพเจ้า เราจะเห็นได้ว่าตั้งแต่เริ่มตั้งชาติไทยได้เป็นปึกแผ่น พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ ตั้งแต่พ่อขุนรามคำแหงมหาราชปฐมกษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัย มาจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ประเทศไทยไม่เคยว่างเว้นพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาเป็นหนึ่ง ในสามสถาบันหลักคือ **๑.สถาบันชาติ ๒.สถาบันศาสนา ๓.สถาบันพระมหากษัตริย์** สามสถาบันนี้ต้องอยู่คู่กันและอยู่คู่กันมาตั้งเจ็ดร้อยแปดสิบห้าปีแล้ว ไม่เคยแยกจากกัน สถาบันพระพุทธศาสนาแยกจากกันไม่ได้ เพราะพระพุทธศาสนาเป็น **"ศาสนาประจำชาติไทย"**

ที่พิมพ์หนังสือเล่มนี้ออกมาเผยแพร่ โดยมีวัตถุประสงค์ให้พุทธศาสนิกชน และพสกนิกรได้ดำเนินตามรอยพระยุคลบาทของพระบูรพามหากษัตริยาธิราชเจ้า เพื่อความมั่นคงของประเทศชาติ ศาสนา องค์พระมหากษัตริย์สืบต่อไปให้นานเท่านาน

หวังว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านได้บ้างตามสมควร

(พระสุขวรโรทัย)

รองเจ้าคณะจังหวัดสุโขทัย

สารบัญ

"พระนครนี้ เป็นถิ่นที่ของคนนับถือพระพุทธศาสนามาแต่เดิม ไม่ใช่แผ่นดินของศาสนาอื่น คนที่ถือศาสนาอื่นมาแต่อื่นก็ดี อยู่ในเมืองนี้ก็ดี จะโทมนัสน้อยใจด้วยริษยา แก่พระพุทธศาสนา เพราะบูชาอันนี้ไม่ได้ ด้วยไม่ใช่เมืองของศาสนาตัวเลย ถ้าโทมนัส ก็ชื่อว่า โลภล่วงเกินไป"

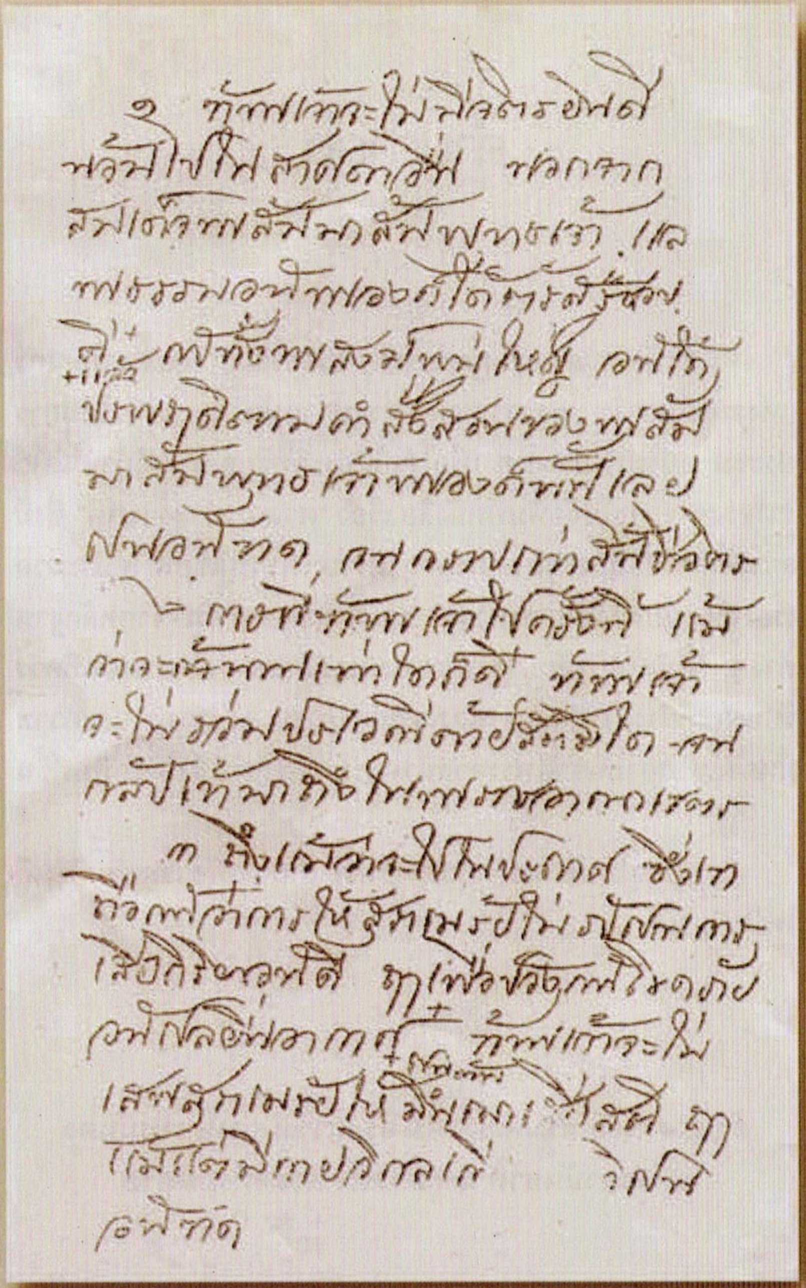
(ประชุมประกาศ รัชกาลที่ ๔
เล่ม ๑, องค์การค้าของคุรุสภา,
๒๕๒๘, หน้า ๘๒.)

คำปรารภ

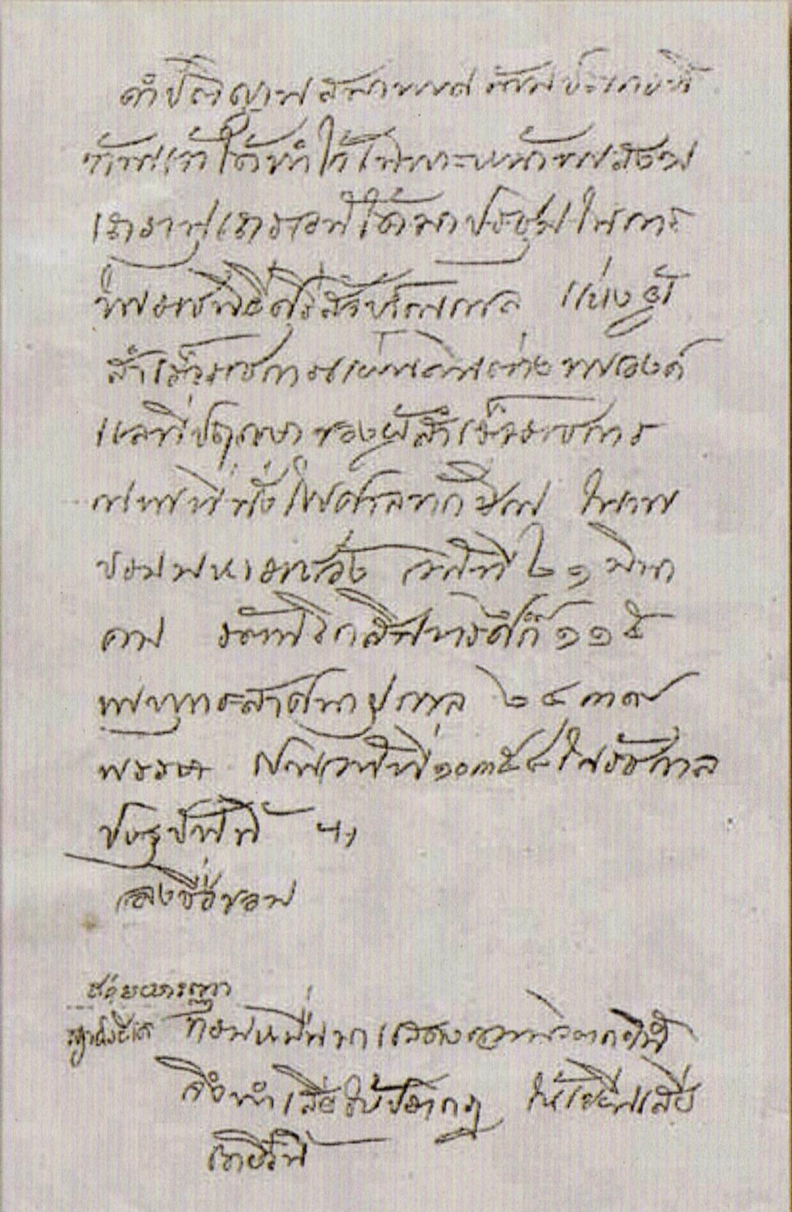
สำนักงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความมั่นคงแห่งสถาบันชาติ พระศาสนา พระมหากษัตริย์ ได้จัดให้มีการประชุม อบรมทั่วประเทศ เพื่อให้เกิดประสิทธิผล ตามที่กำหนดไว้ในโครงการ จึงได้จัดพิมพ์หนังสือ เรื่อง "ศาสนาประจำชาติ" ซึ่งมีสาระที่ผู้เข้าร่วมประชุม อบรม ควรทราบ เพราะผู้เขียน ได้ประมวลเรื่องเกี่ยวกับสถาบันพระศาสนา และพระมหากษัตริย์ จากหลักฐานต่างๆ ชี้ให้เห็นปัจจัยบางอย่างแห่งความมั่นคง ของสถาบันที่ควรรับทราบอย่างยิ่ง สำนักงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความมั่นคงแห่งสถาบันชาติพระศาสนาพระมหากษัตริย์จึงได้จัดพิมพ์ขึ้น

ขออนุโมทนาต่อ คุณสุทธิวงศ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ์ ที่ยินดีให้จัดพิมพ์

สำนักงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความมั่นคง
แห่งสถาบันชาติ พระศาสนา พระมหากษัตริย์

๑ ข้าพเจ้าจะไม่มีจิตรยินดี
น้อมไปในศาสดาอื่น นอกจาก
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และ
พระธรรมอันพระองค์ได้ตรัสรู้ชอบ
ดีแล้ว กับทั้งพระสงฆ์หมู่ใหญ่ อันได้
ประพฤติตามคำสั่งสอนของพระสัม
มาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นเลย
เป็นอันขาด จนกว่าจะสิ้นชีวิตร
๒ ตั้งแต่ข้าพเจ้าได้ครองจิตร แม้
ว่าจะเจ็บหนักเท่าใดก็ดี ข้าพเจ้า
จะไม่ยอมประเวณีตาม[illegible]ได้ จน
กลับเข้ามาถึงในพระราชอาณาเขตร
๓ ถึงแม้ว่าจะไปในประเทศ ซึ่งเขา
ถือว่า[illegible]
[illegible] ข้าพเจ้าจะไม่
เสพสุราเมรัย[illegible]
[illegible]
[illegible]

"....ข้าพเจ้าจะไม่มีจิตยินดีน้อมไปในศาสดาอื่น นอกจากสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระธรรมอันพระองค์ได้ตรัสรู้ชอบดีแล้ว กับทั้งพระสงฆ์หมู่ใหญ่ อันได้ประพฤติตามคำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นเลย เป็นอันขาด จนกว่าจะสิ้นชีวิต...."

คำปฏิญาณสัตยพจน์ทั้งสิ้นประการนี้
ข้าพเจ้าได้ทำให้ไว้ต่อพระพักตร์พระสงฆ์
เถรานุเถระซึ่งได้มาประชุมในการ
พิธีสงฆ์เพื่อศิริสวัสดิมงคล แห่งผู้
สำเร็จราชการแผ่นดินต่างพระองค์
และที่ปฤกษาของผู้สำเร็จราชการ
แผ่นดินที่พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระ
บรมมหาราชวัง วันที่ ๒๑ มีนา
คม รัตนโกสินทรศก ๑๑๕
พระพุทธศาสนกาล ๒๔๓๙
พรรษา เป็นวันที่ ๑๐๓๒๔ ในรัชกาล
ปัจจุบันนี้ ฯ
ลงชื่อขอม

[illegible]
[illegible] ซึ่งปฏิญาณ ให้ยั่งยืนเสีย
[illegible]

พระราชปฏิญาณแห่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงกระทำไว้ต่อหน้าพระสงฆ์เถรานุเถระ ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในบรมมหาราชวัง เมื่อ รศ. ๑๑๕ ก่อนเสด็จประพาสยุโรป ตรงกับ พุทธศักราช ๒๔๓๙

ศาสนาประจำชาติ

ดังเป็นที่ทราบกันแล้วว่า สถาบันหลักของประเทศมี ๓ สถาบัน คือ สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ สำหรับสถาบันศาสนา มีบุคคลบางกลุ่ม ไม่แน่ใจว่าเป็นศาสนาไหน จนถึงกับบางคนหรือบางท่านไม่ทราบว่า ศาสนาประจำชาติได้แก่ศาสนาใด

เรื่องนี้ผู้เขียนได้ศึกษาพระราชปณิธาน พระบรมราโชวาท และพระราชนิพนธ์ของพระมหากษัตริย์ไทย และจากหลักฐานอื่นๆ ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนา ที่เด่นชัดเท่าที่พอจะรวบรวมได้ มีดังนี้

พระราชปณิธานแห่งพระมหากษัตริย์ไทย

ที่มีต่อพระพุทธศาสนา

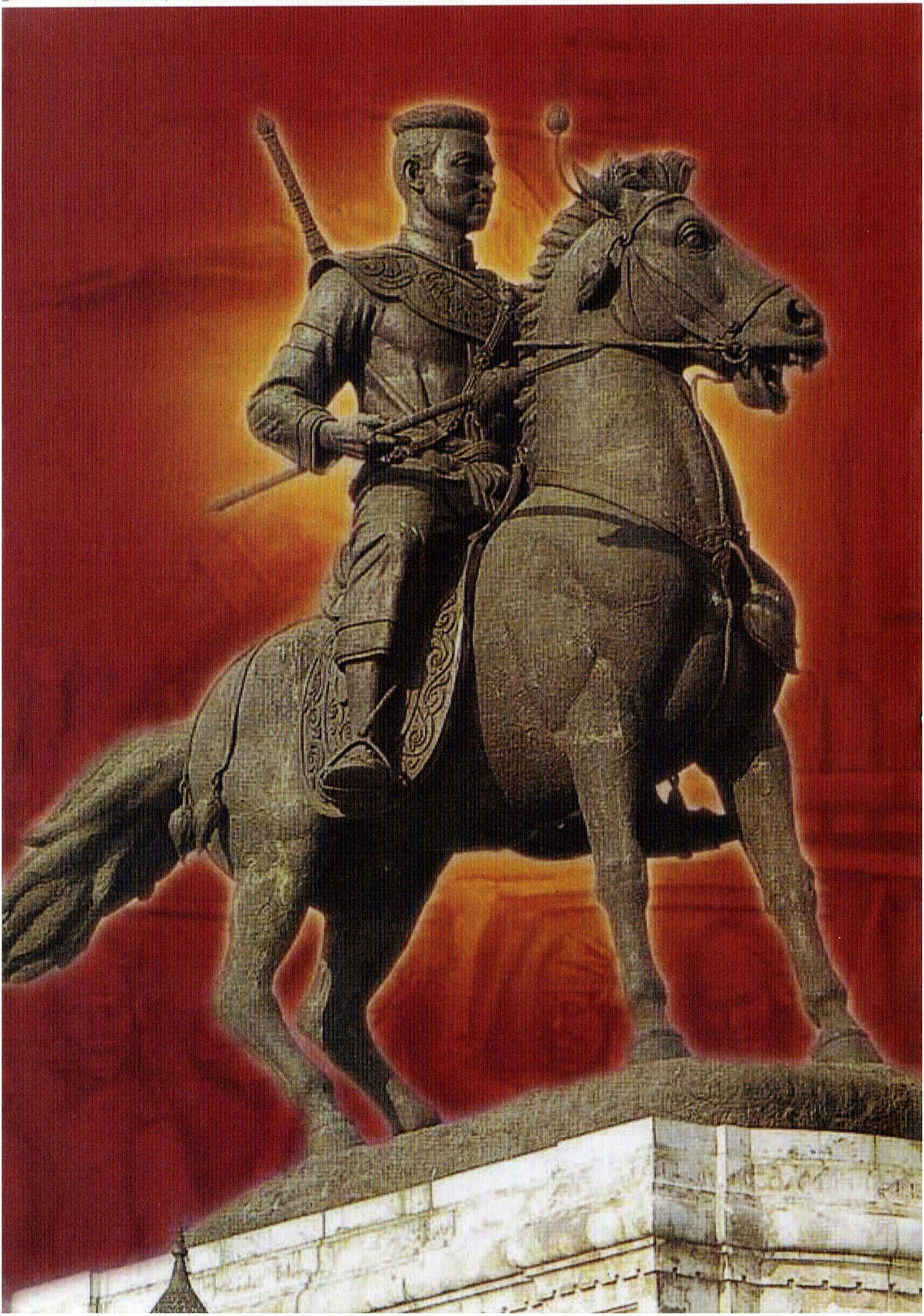

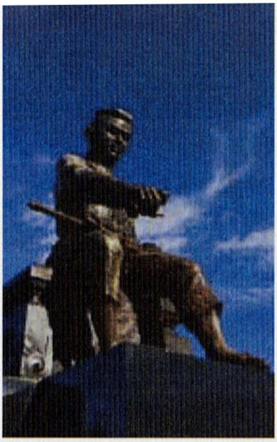
ศิลาจารึก
พ่อขุนรามคำแหงมหาราช

“คนในเมืองสุโขทัยนี้ มักทาน มักทรงศีล มักโอยทาน พ่อขุนรามคำแหง เจ้าเมืองสุโขทัยนี้ ทั้งชาวแม่ชาวเจ้า ท่วยปั่ว ท่วยนาง ลูกเจ้า ลูกขุน ทั้งสิ้น ทั้งหลาย **ทั้งผู้ชายผู้หญิงฝูงท่วย มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา** ทรงศีลเมื่อพรรษาทุกคน เมื่อออกพรรษากรานกฐินเดือนหนึ่งจึงแล้ว....

กลางเมืองสุโขทัยนี้มีพิหาร มีพระพุทธรูปทอง มีพระอัฏฐารศ มีพระพุทธรูป มีพระพุทธรูปอันใหญ่ มีพระพุทธรูปอันราม มีพิหารอันใหญ่ มีพิหารอันราม มีปู่ครูนิส (สัยมุต) มีเถร มีมหาเถร เบื้องตะวันตกเมืองสุโขทัยนี้ มีอรัญญิก พ่อขุนรามคำแหงกระทำโอยทานแก่มหาเถรสังฆราชปราชญ์เรียนจบปิฎกตรัยหลวกกว่าปู่ครูในเมืองนี้ ทุกคนลุกแต่เมืองศรีธรรมราช มาในกลางอรัญญิก มีพิหารอันหนึ่งมนใหญ่ สูงงามแก่กม มีพระอัฏฐารศอันหนึ่งลุกยืน เบื้องตะวันออกเมืองสุโขทัยนี้ มีพิหาร มีปู่ครู....”

(ศิลาจารึกสุโขทัย หลักที่ ๑,
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๙, หน้า ๑๗ และ ๑๙)

พระบรมสัตยาธิษฐานของ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

"พระบาทสมเด็จพระนเรศวรเป็นเจ้า จึงตรัสประกาศแก่เทพยดาทั้งปวงว่า **ให้บังเกิดมาในประยูรมหาเศวตฉัตรจะให้บำรุงพระบวรพุทธศาสนา** ไฉนจึงมิช่วยให้สว่างแลเห็นข้าศึกเล่า พอตกพระโอษฐ์ลง พระพายก็พัดควันอันเป็นหมอกมืดนั้นสว่างไป ทอดพระเนตรเห็นช้างเศวตฉัตร ๑๖ ช้าง มีช้างดั้งช้างกัน ยืนอยู่เป็นอันมาก..."

(พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา เล่ม ๑ ฉบับพระจักรพรรดิพงศ์ (จาด), องค์การค้าของคุรุสภา, ๒๕๓๓, หน้า ๒๐๗.)

น้ำพระทัยและพระราชดำรัสของ
สมเด็จพระนารายณ์มหาราช

"พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ จะให้เราเข้ารีตดังนั้นหรือ เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่มาก **เพราะในราชวงศ์ของเรา ก็ได้นับถือพระพุทธศาสนามาช้านานแล้ว จะให้เราเปลี่ยนศาสนาอย่างนี้เป็นการยากอยู่** และถ้าพระเจ้าผู้สร้างฟ้าสร้างดินจะต้องการให้คนทั่วโลกได้นับถือศาสนาอันเดียวกันแล้ว พระเจ้ามิจัดการให้เป็นเช่นนั้นเสียแล้วหรือ"

"จริงอยู่เมื่อฟอลคอน ในเวลาหมอบอยู่ข้างพระบาทพระเจ้ากรุงสยามได้แปลคำชักชวนที่พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ได้รับสั่งมากับราชทูตนั้น ฟอลคอนก็กลัวจนตัวสั่น และสมเด็จพระนารายณ์ ทรงพระกรุณาโปรดให้อภัยแก่ฟอลคอน แต่ก็ได้รับสั่งว่า **ได้ทรงนับถือศาสนาอันได้นับถือต่อ ๆ กันมาถึง ๒,๒๒๙ ปีแล้ว เพราะฉะนั้น ที่จะให้พระองค์เปลี่ยนศาสนาเสียนั้น เป็นการที่พระองค์จะทำไม่ได้"**

(ประชุมพงศาวดาร เล่ม ๑๖, องค์การค้าของคุรุสภา ๒๕๐๗, หน้า ๒๓-๒๔)

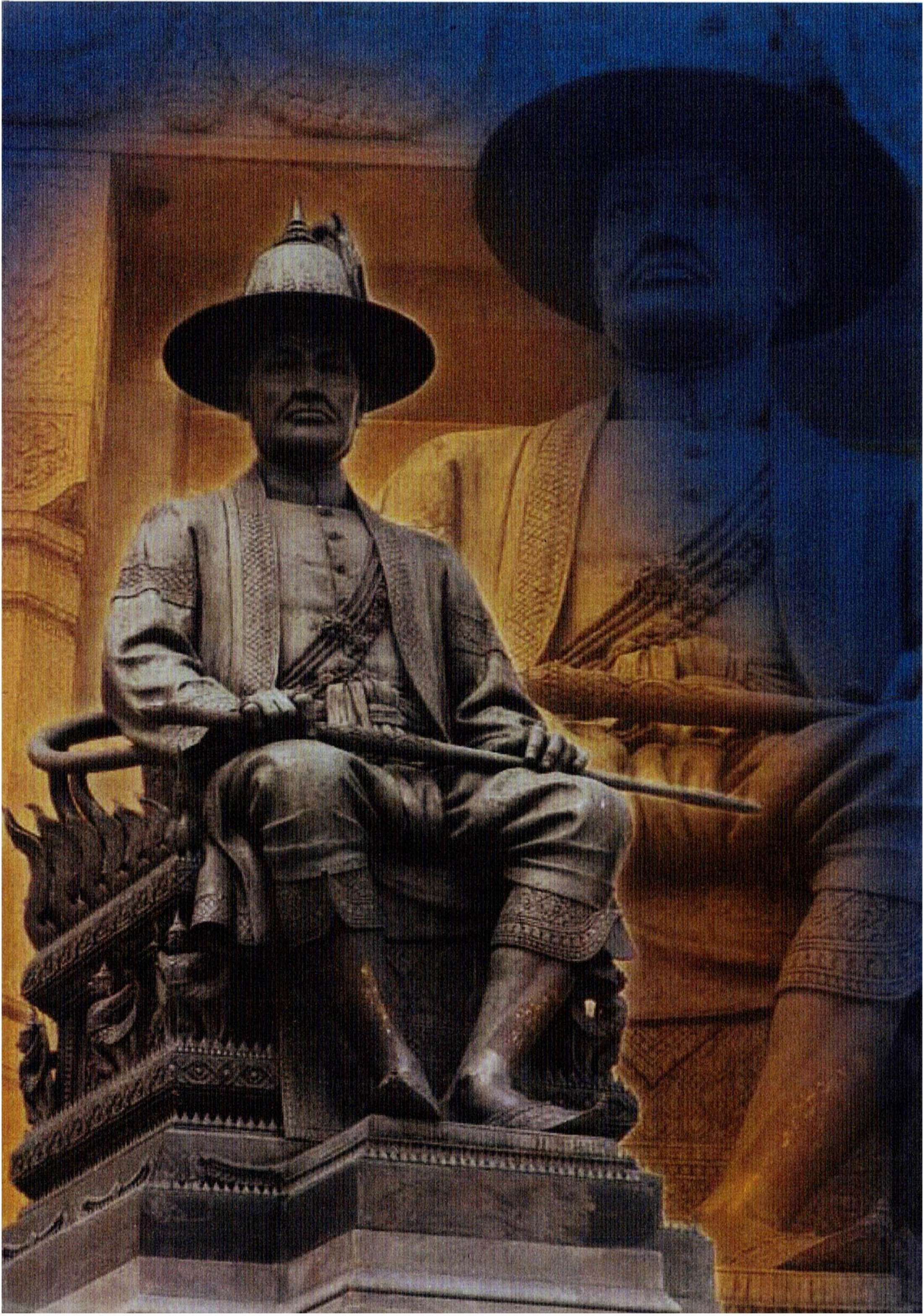

น้ำพระทัยและพระราชดำรัสของ
สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

อันตัวพ่อ	**ชื่อว่า**	**พระยาตาก**
ทนทุกข์ยาก	**กู้ชาติ**	**พระศาสนา**
ถวายแผ่นดิน	**ให้เป็น**	**พุทธบูชา**
แด่พระศาสดา	**สมณะ**	**พระพุทธโคดม**
ให้ยืนยง	คงถ้วน	ห้าพันปี
สมณะพราหมณ์ชี	ปฏิบัติ	ให้พอสม
เจริญสมถะ	วิปัสสนา	พ่อชื่นชม
ถวายบังคม	รอยบาท	พระศาสดา
คิดถึงพ่อ	พ่ออยู่	คู่กับเจ้า
ชาติของเรา	คงอยู่	คู่พระศาสนา
พุทธศาสนา	อยู่ยง	คู่องค์กษัตรา
พระศาสดา	ฝากไว้	ให้คู่กัน ฯ

(จารึกในศาลพระเจ้าตากสินมหาราช วัดอรุณราชวราราม)

๑

พระราชปณิธานใน
พระบาทสมเด็จ
พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

"ตั้งใจจะอุปถัมภก ยอยกพระพุทธศาสนา
จะป้องกันขอบขัณฑสีมา รักษาประชาชนและมนตรี ฯ"

(พระราชนิพนธ์นิราศท่าดินแดง)

"แล้วมีพระราชโองการปฏิสันถารแก่เจ้าพระยาและพระยาทั้งปวงว่า **"สิ่งของทั้งนี้ จงจัดทำนุบำรุงไว้ให้จงดี จะได้ป้องกันรักษาแผ่นดิน ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา และพระราชอาณาเขตสืบไป"** แล้วอัครมหาเสนาบดี รับพระราชโองการ กราบบังคมทูลว่า "ข้าพระพุทธเจ้า ขอรับพระราชโองการมานพระบัณฑูรสุรสิงหนาท ใส่เกล้าใส่กระหม่อม ขอเดชะ" แล้วเสด็จกลับขึ้นข้างในเสด็จประทับเหนือพระที่นั่งภัทรบิฐ....

ครั้นเสร็จการฉลองพระนครแล้ว จึงพระราชทานนาม พระนครใหม่ให้ต้องกับนามพระพุทธรัตนปฏิมากรว่า "กรุงเทพ มหานครบวรรัตนโกสินทร์ มหินทรายุธยา มหาดิลกภพ นพรัตน ราชธานีบุรีรมย์ อุดมราชนิเวศน์มหาสถาน อมรพิมานอวตารสถิต สักกะทัตติยะวิษณุกรรมประสิทธิ์ " **เป็นพระมหานครที่ดำรง รักษาพระมหามณีรัตนปฏิมากร** เป็นแก้วอย่างดี มีสิริอัน ประเสริฐ สำหรับพระบารมีของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวผู้ประดิษฐาน กรุงเทพมหานครนี้ ตั้งแต่พระราชทานนามนี้มา บ้านเมืองก็ อยู่เย็นเป็นสุขเกษมสมบูรณ์ขึ้น (ครั้นในแผ่นดินพระบาทสมเด็จ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแปลงสร้อย ที่ว่าบวรรัตนโกสินทร์นั้น เป็น อมรรัตนโกสินทร์ นอกนั้นคงไว้ตามเดิม..."

(พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑,
กรมศิลปากร, ๒๕๒๖, หน้า ๖๑-๖๓)

"ทุกวันนี้ตั้งพระทัยแต่ที่จะทำนุบำรุงบวรพระพุทธ-ศาสนา ไพร่ฟ้าประชากรให้อยู่เย็นเป็นสุข ให้ตั้งอยู่ใน คติธรรม ทั้ง ๔ ดำรงจิตจัตุรัสบำเพ็ญศีลทาน จะได้สุคติภูมิ มนุษยสมบัติ สวรรคสมบัติ นิพพานสมบัติ เป็นประโยชน์ แต่ตน..."

(กฎหมายตราสามดวง, กรมศิลปากร, ๒๕๒๑, หน้า ๗๖๙.)

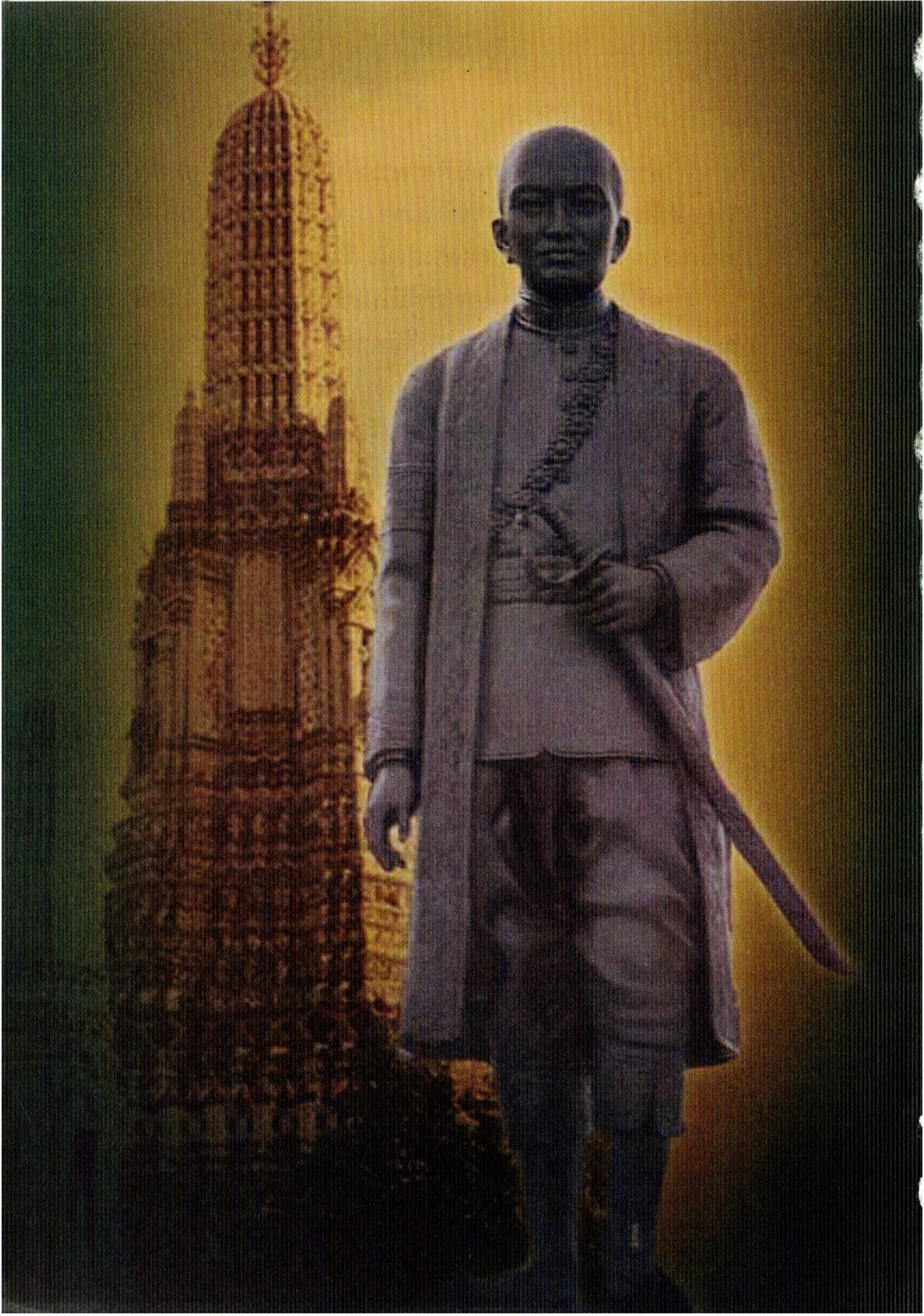
"พระบาทสมเด็จบรมบพิตรพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระอนุชาธิราช กรมพระราชวังบวรฯ เมื่อทรงสดับพระสงฆ์ราชาคณะถวายพระพรโดยพิสดารดังนั้น จึงดำรัสว่า

"ครั้งนี้ขออาราธนาพระผู้เป็นเจ้าทั้งปวง จงมีอุตสาหะในฝ่ายพระพุทธจักร ให้พระไตรปิฎกบริบูรณ์ขึ้นให้จงได้ ฝ่ายข้างอาณาจักรที่จะเป็นศาสนูปถัมภกนั้นเป็นพนักงานโยม โยมจะสู้เสียสละชีวิตบูชาพระรัตนตรัย สุดแต่จะให้พระปริยัติบริบูรณ์ เป็นมูลที่จะตั้งพระพุทธศาสนาจงได้"

พระราชาคณะทั้งปวงรับสาธุ แล้วถวายพระพร..."

(พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์, รัชกาลที่ ๑, กรมศิลปากร, ๒๕๒๖, หน้า ๑๑๓.)

๒

พระราชศรัทธาของ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

"ศุภมัสดุ ๑๑๗๙ ศก... พระบาทสมเด็จบรมธรรมมิกมหาราชารามาธิราช บรมนารถบรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว... **ทรงพระราชศรัทธาจะยกรื้อวิสาขบูชามหายัญพิธีอันขาดประเพณีมานั้น ให้กลับคืนเจียรฐิติกาลปรากฏสำหรับแผ่นดินสืบไป** จะให้เป็นอัตตัตถประโยชน์และปรัตถประโยชน์ ทรงพระราชศรัทธาจะให้สัตว์โลก ข้ามขอบขัณฑเสมาทั้งปวง จำเริญอายุ และ อยู่เย็นเป็นสุข ปราศจากทุกข์ภัยในชั่วนี้ แล ชั่วหน้า..."

(กระทรวงศึกษาธิการ, แนวพระราชดำริเก้ารัชกาล,
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๒๘, หน้า ๒๐.)

๓

น้ำพระทัยของ
พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

"ด้วยกำลังทรงพระมหากรุณาเมตตากับไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินเป็นอันมาก ทรงพระกรุณาดำรัสให้จดหมาย (คือ จด) **กระแสพระราชโองการปฏิญาณยกนามพระรัตนตรัยสรณาคมน์อันอุดมเป็นประธานพยานอันยิ่ง** ให้เห็นความจริงในพระบรมหฤทัย แล้วทรงพระราชดำรัสยอมอนุญาตให้เจ้าพระยาพระคลังว่าที่สมุหพระกลาโหม พระยาศรีพิพัฒน์รัตนราชโกษา พระยาราชสุภาวดี กับขุนนางผู้น้อยทั้งปวงจงมีความสโมสรสามัคคีรสปรึกษาพร้อมกัน **เมื่อเห็นว่าพระบรมวงศานุวงศ์พระองค์ใดที่มีวัยวุฒิปรีชารอบรู้ราชานุวัตรจะเป็นศาสนูปถัมภกยกพระบวรพุทธศาสนา** แลจะปกป้องไพร่ฟ้าอาณาประชาราษฎร์ รักษาแผ่นดินให้เป็นสุขสวัสดิ์โดยยิ่ง เป็นที่ยินดีแก่มหาชนทั้งปวงได้ ก็สุดแท้แต่จะเห็นดีประนีประนอมพร้อมใจกัน ยกพระบรมวงศานุวงศ์ พระองค์นั้น ขึ้นเสวยมไหสวรรยาธิปัตย์ราชสืบสันตติวงศ์ ดำรงราชประเพณีต่อไปเถิด อย่าได้กริ่งเกรงพระราชอัธยาศัยเลย เอาแต่ให้ได้เป็นสุขทั่วหน้า อย่าให้เกิดการรบราฆ่าฟันกัน ให้ได้ความทุกข์ร้อน แก่ราษฎร..."

(จดหมายเหตุรัชกาลที่ ๓ เลขที่ ๓๔ จ.ศ. ๑๒๑๒ พระบรมราชโองการเรื่องทรงมอบราชสมบัติเมื่อใกล้จะสวรรคตให้กับเจ้าพระยาพระคลัง)

๔

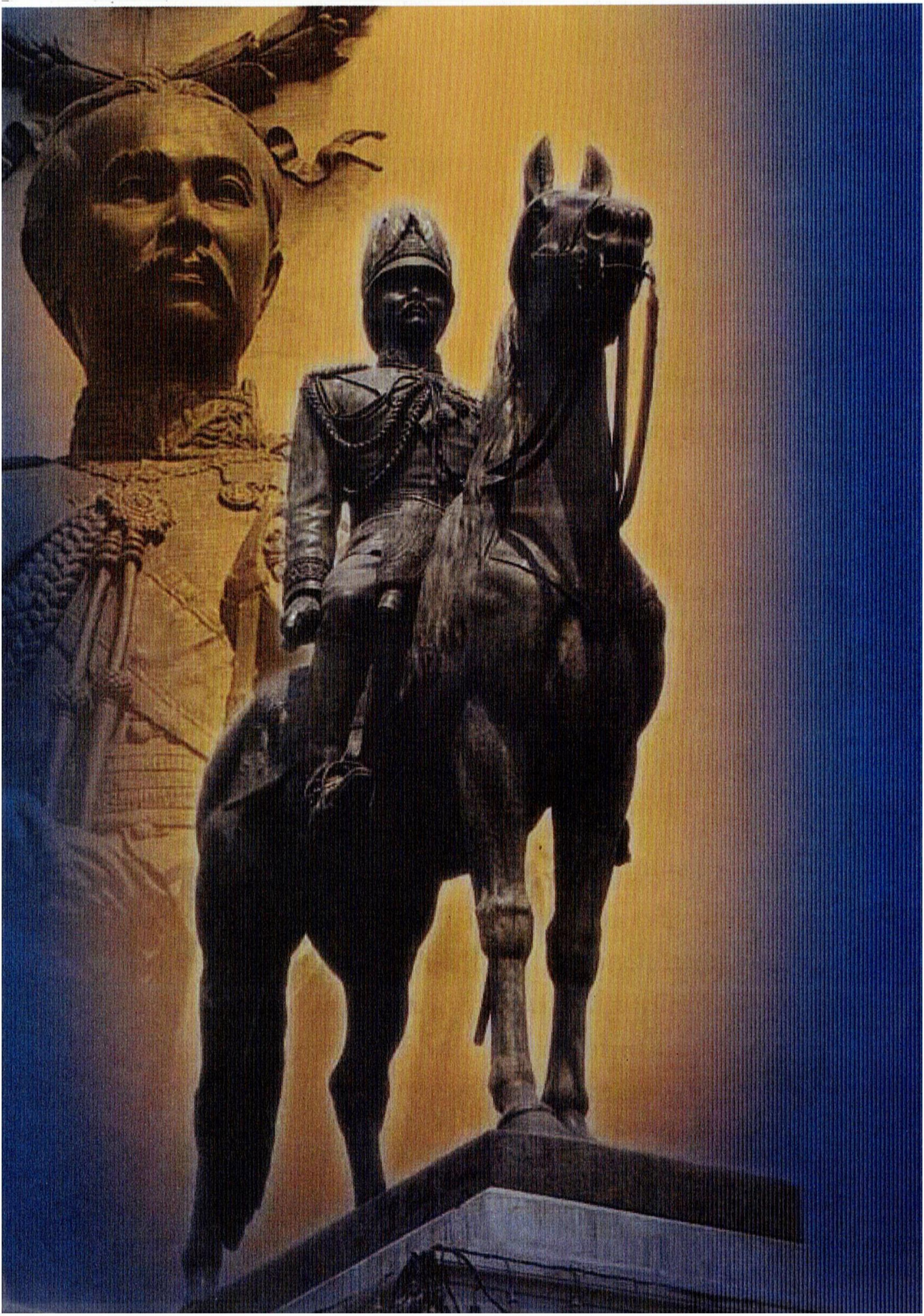
พระราชนิพนธ์ของ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

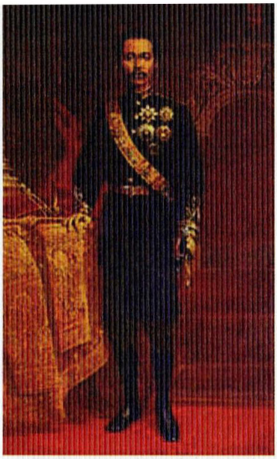
"การพระราชบริจาคอันนี้ ทรงพระราชดำริเห็นว่าไม่ขัดขวางเป็นเหตุให้ท่านผู้ใดขุ่นเคืองขัดใจเลย **พระนครนี้เป็นถิ่นที่ของคนนับถือพระพุทธศาสนามาแต่เดิม ไม่ใช่แผ่นดินของศาสนาอื่น** คนที่ถือศาสนาอื่นมาแต่อื่นก็ดี อยู่ในเมืองนี้ก็ดี จะโทมนัสน้อยใจ ด้วยริษยาแก่พระพุทธศาสนาเพราะบูชาอันนี้ไม่ได้ ด้วยไม่ใช่เมืองของศาสนาตัวเลย ถ้าโทมนัสก็ชื่อว่าโลภล่วงเกินไป"

(ประชุมประกาศ รัชกาลที่ ๔ เล่ม ๑, องค์การค้าของคุรุสภา, ๒๕๒๘, หน้า ๘๒.)

"ทรงพระราชดำริเห็นว่า จะฆ่าสัตว์มีชีวิต คือ สุกร เป็ด ไก่ นก ปลา แลอื่น ๆ ให้ตายเป็นอันมาก จะเห็นไปว่าเป็นเวลาเฉลิมพระชนมพรรษา สัตว์ที่มีชีวิตซึ่งต้องตายเป็นอันมากดังนี้ เป็นเวลาทำบุญแล้ว จะมาทำบาปเล่า ดูไม่ควร เพราะบ้านเมืองนับถือบรมพุทธศาสนา แลลัทธิถือว่าการฆ่าสัตว์เป็นบาป ขอให้ท่านทั้งปวง บรรดาที่เริ่มการทำบุญในครั้งนี้ คิดยักย้ายทำของเลี้ยงพระสงฆ์แต่ที่ควร..."

(ประชุมประกาศ รัชกาลที่ ๔ พ.ศ. ๒๔๐๘-๒๔๑๑
องค์การค้าของคุรุสภา, ๒๕๐๔, หน้า ๒๔๐-๒๔๑)

๕

พระราชปฏิญาณและพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระปิยมหาราช

"ข้าพเจ้าขอปฏิญาณตนเฉพาะหน้าพระสงฆ์เถรานุเถระทั้งหลาย อันประชุมอยู่ ณ ที่นี้ว่า การที่ข้าพเจ้าคิดจะไปประเทศยุโรป ณ ครั้งนี้ ด้วยข้าพเจ้ามุ่งต่อความดีแห่งพระราชอาณาจักร และด้วยความหวังว่า จะเป็นประโยชน์แก่ตัวข้าพเจ้าด้วย เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าตั้งใจจะรักษาตนให้สมควรแก่ที่เป็นเจ้าของประชาชนชาวสยามทั้งปวง จะรักษาเกียรติยศแห่งพระราชอาณาจักรอันเป็นเอกราชนครนี้ จนสุดกำลังที่ข้าพเจ้าจะป้องกันได้

และเพื่อจะให้เป็นเครื่องเตือนใจตัวข้าพเจ้า และเป็นเครื่องเย็นใจ แห่งผู้ซึ่งมีความรักใคร่มุ่งหมายความดีต่อข้าพเจ้าปราศจากวิตกกังวลใจด้วยความประพฤติรักษาตัวของข้าพเจ้าๆ จึงขอสมาทานข้อทั้งหลาย ที่จะกล่าวต่อไปนี้

๑. ข้าพเจ้าจะไม่มีจิตยินดี น้อมไปในศาสดาอื่น นอกจากสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระธรรม อันพระองค์ได้ตรัสรู้ ชอบดีแล้ว กับทั้งพระสงฆ์หมู่ใหญ่ อันได้ประพฤติตามคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้นเลยเป็นอันขาด จนตราบกว่าสิ้นชีวิต

๒. การที่ข้าพเจ้าไปครั้งนี้ แม้ว่าจะช้านานเท่าใดก็ดี ข้าพเจ้าจะไม่ร่วมประเวณีด้วยสตรีใดจนกลับเข้ามาถึงใน พระราชอาณาเขต

๓. ถึงแม้ว่า จะไปในประเทศซึ่งเขาถือกันว่า การให้ สุราเมรัยไม่รับเป็นการเสียกิริยาอันดี ฤาเพื่อป้องกันโรคภัยอัน เปลี่ยนอากาศ เป็นต้น ข้าพเจ้าจะไม่เสพสุราเมรัยให้มึนเมา เสียสติฤา แม้แต่มีกายวิกลเกินปรกติเป็นอันขาด

คำปฏิญาณสมาทานสามประการนี้ ข้าพเจ้าได้ทำไว้ เฉพาะหน้าพระสงฆ์เถรานุเถระ อันได้มาประชุมในการ พระราชพิธีศรีสัจจปานกาล แห่งผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ต่างพระองค์ และที่ปรึกษาของผู้สำเร็จราชการ ณ พระที่นั่ง ไพศาสทักษิณในบรมมหาราชวัง วันที่ ๒๑ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๕ พระพุทธศาสนายุกาล ๒๔๓๙ พรรษา เป็นวันที่ ๑๐๓๕๘ ในรัชกาลปัจจุบัน”

(กรมศิลปากร, การเสด็จประพาสยุโรปของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ร.ศ. ๑๑๖ เล่ม ๑, สหประชาพาณิชย์, ๒๕๒๓, หน้า ๙๗-๑๐๐)

"พระราชบิดาของฉัน ได้ทรงสละเวลาเป็นส่วนใหญ่ในการศึกษา และคุ้มครองศาสนาของชาติ ส่วนฉันได้ขึ้นครองราชย์ในขณะอายุยังน้อย จึงไม่มีเวลาที่จะเป็นนักศึกษาอย่างพ่อฉันเองมีความสนใจ ในการศึกษาหนังสือหลักธรรมต่างๆ สนใจที่จะคุ้มครองศาสนา ของเรา และต้องการที่จะให้มหาชนทั่วไป มีความเข้าใจถูกต้อง

ดูเหมือนว่า ถ้าชาวยุโรปเชื่อในคำสอนของคณะมิชชันนารีว่า ศาสนาของเราโง่งมงายและชั่วทราม คนทั้งหลายก็จะต้องถือว่าพวกเราเป็นคนโง่งมงายและชั่วทรามไปด้วย ฉันจึงรู้สึกขอบคุณ บรรดาบุคคล เช่นท่านเป็นตัวอย่าง ที่สอนชาวยุโรปให้ความคารวะแก่ศาสนาของเรา"

(พระราชหัตถเลขาถึง เซอร์ เอ็ดวิน อาร์โนลด์)

"ข้าพเจ้าย่อมรู้สึกว่า เป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะต้องทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นสิ่งคู่กับพระราชอาณาจักรให้ดำเนินไป ในทางวัฒนาถาวรพร้อมกันทั้งสองฝ่าย"

(พระราชดำรัสของสมเด็จพระปิยมหาราชต่อคณะสงฆ์ ณ
วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อพุทธศักราช ๒๔๔๐)

"ประชาชนในสยามราชอาณาจักรนี้ ย่อมเป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนาโดยมาก พุทธศาสนิกชนในพระราชอาณาจักรย่อมได้สดับตรับฟังพระสัทธรรม ซึ่งสมเด็จพระบรมศาสดา สัมมาสัมพุทธเจ้า บัญญัติสอนไว้ เป็นวิถีทางสัมมาปฏิบัติจากพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งมีอยู่ในสังฆาราม ทั่วพระราชอาณาจักร แลได้ฝากบุตรหลานเป็นศิษย์ เพื่อให้ร่ำเรียนพระบรมพุทโธวาท แลวิชาซึ่งจะให้บังเกิดประโยชน์ กล่าวคือ วิชาหนังสือ เป็นต้น ในสำนักพระภิกษุสงฆ์เป็นประเพณีมีสืบมาแต่โบราณกาลจนบัดนี้ **นับว่า พระภิกษุสงฆ์ทั้งหลาย ได้กระทำประโยชน์แก่พุทธจักรแลพระราชอาณาจักรทั้งสองฝ่ายเป็นอันมาก**

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชปรารภถึงการที่จะทำนุบำรุงประชาชนทั้งหลาย ให้ตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติ แลให้เอื้อเฟื้อในการที่จะศึกษาวิชาอันเป็นประโยชน์ เพื่อจะให้ถึงความเจริญยิ่งขึ้นโดยลำดับ **จึงทรงพระราชดำริเห็นว่า ไม่มีทางอย่างอื่นจะประเสริฐยิ่งกว่าจะเกื้อกูลพระภิกษุสงฆ์ทั้งหลาย โดยพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ ให้มีกำลังสั่งสอนธรรมปฏิบัติแลวิชาความรู้แก่พุทธศาสนิกชนบริบูรณ์ยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน"**

(กฎหมาย รัชกาลที่ ๕ ร.ศ. ๑๑๗, เรื่อง ประกาศจัดการเล่าเรียนหัวเมือง)

“**การสอนศาสนาในโรงเรียน ทั้งในกรุง แลหัวเมือง จะต้องให้มีขึ้น ให้มีความวิตกไปว่า เด็กชั้นหลังจะห่างเหินจากการศาสนา จนเลยเป็นคนไม่มีธรรมในใจมากขึ้น** เมื่อเป็นเช่นนั้น จะถือว่า เหมือนอย่างทุกวันนี้ คนที่ไม่รู้อะไรก็มีมาก ต่อไปภายหน้า ถ้าเป็นคนที่ได้เล่าเรียน คงจะประพฤติตัวดีกว่าคนที่ไม่ได้เล่าเรียนนั้นหาถูกไม่ **คนที่ไม่มีธรรมเป็นเครื่องดำเนินตาม คงจะหันไปทางทุจริตโดยมาก ถ้ารู้น้อยก็โกงไม่ค่อยคล่อง ฤาโกงไม่สนิท ถ้ารู้มากก็โกงคล่องมากขึ้น และโกงพิสดารมากขึ้น**

การที่หัดให้รู้อ่านอักขรวิธี ไม่เป็นเครื่องฝึกหัดให้คนดีแลคนชั่ว เป็นแต่ได้วิธีที่สำหรับจะเรียนความดีความชั่วได้คล่องขึ้น จึงเห็นว่า ถ้ามีหนังสืออ่านสำหรับโรงเรียน ที่บังคับให้โรงเรียนต้องสอนกัน แต่ให้เป็นอย่างใหม่ๆ ที่คนจะเข้าใจง่ายๆ... จะเป็นคุณประโยชน์มาก”

(กระทรวงศึกษาธิการ, แนวพระราชดำริเก้ารัชกาล, โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, ๒๕๒๘, หน้า ๑๗๓.)

๖ พระบรมราโชวาทและพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

"พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาสำหรับชาติเรา เราจำเป็นต้องถือด้วยความกตัญญูต่อบิดามารดา และต้นโคตรวงศ์ของเรา จำเป็นต้องถือไม่มีปัญหาอะไร... เมื่อข้าพเจ้ารู้สึกได้แน่นอน จึงได้กล้าลุกขึ้นยืน แสดงเทศนาทางพระพุทธศาสนาแก่ท่านทั้งหลาย โดยหวังแน่ว่า บรรดาท่านทั้งปวง ซึ่งเป็นคนไทยเมื่อรู้สึกแน่วแน่แล้วว่า**ศาสนาในสมัยนี้เป็นของที่แยกจากชาติไม่ได้... พุทธศาสนาเป็นของไทย** เรามาชวนกันนับถือพระพุทธศาสนาเถิด... **ผู้ที่แปลงศาสนา คนเขาดูถูกยิ่งเสียกว่าผู้ที่แปลงชาติ** เพราะเขาย่อมเห็นว่า สิ่งที่นับถือเลื่อมใสกันมาตลอดครั้ง ปู่ ย่า ตา ยาย ตั้งแต่เด็กมาแล้วเป็นของสำคัญอันหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คนนั้นมีความสัตย์ มีความมั่นคงในใจหรือไม่เมื่อมาแปลงชาติศาสนาได้แล้ว เป็นแลเห็นได้ทันทีว่าเป็นคนไม่มั่นคง อย่าว่าแต่อะไรเลย ศาสนาที่ใครทั้งโลกเขานับถือว่า

เป็นของสำคัญที่สุด เขายังแปลงได้ตามความพอใจ หรือเพื่อสะดวกแก่ตัวของเขา... เหตุฉะนี้ ผู้แปลงศาสนาถึงแม้จะไม่เป็นผู้พึงเกลียดชังแห่งคนทั่วไป ก็ย่อมเป็นผู้ที่เขาสามารถจะเชื่อได้น้อย เพราะเหตุฉะนั้น **เป็นความจำเป็นที่เราทั้งหลาย ผู้เป็นไทย จะต้องมั่นอยู่ในพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาสำหรับชาติเรา**

ต้องเข้าใจพุทธศาสนาในเวลานี้ ไม่มีแห่งใดในโลกที่จะถือจริง รู้จริง เท่าในเมืองไทยเรา เมืองไทยเราเปรียบเหมือนป้อมอันใหญ่ ซึ่งเป็นแนวที่สุดของพระพุทธศาสนาแนวที่ ๑ แนวที่ ๒ ร่อยหรอเต็มทีแล้ว ยังแต่แนวที่ ๓ และแนวที่สุด คือ เมืองไทย... เราทั้งหลายเป็นผู้รักษาแนวนี้ ถ้าเราไม่ตั้งใจรักษาจริงๆ แล้ว **ถ้ามีอันตรายอย่างใดมาถึงพระพุทธศาสนา เราทั้งหลายจะเป็นผู้ที่ได้รับความอับอายด้วยกันเป็นอันมาก...เหตุฉะนี้ เป็นหน้าที่ของเราที่จะต้องตั้งใจที่จะรักษาความมั่นคง ของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย อย่าให้มีอันตรายมาถึงได้...** ผู้ที่คนอื่นเขาส่งเข้ามาปลอมแปลงเพื่อทำลายพระพุทธศาสนา เราทั้งหลายต้องคอยระวังรู้เท่าไว้จึงจะควร...**จึงเป็นหน้าที่ของเราทั้งหลายที่เป็นเชื้อชาตินักรบ ต้องรักษาพระศาสนาอันนี้ให้คงอยู่ในเมืองไทยอีกต่อไป ต้องรักษาไว้เพื่อให้เป็นมรดกแก่ลูกหลานของเราทั้งหลาย ให้เขารักษากันต่อไปยั่งยืนเป็นเกียรติยศแก่ชาติของเราชั่วกัลปาวสาน**

เวลานี้ทั้งโลกเขาพูดเขานิยมว่า**ชาติไทยเป็นชาติที่ถือพระพุทธศาสนา** ที่พระพุทธศาสนายั่งยืนอยู่ได้ เพราะมีเมืองไทยเป็นเหมือนป้อมใหญ่ในแนวรบ

เราเคราะห์ดีที่สุดที่นานมาแล้ว เราได้ตกไปอยู่ในพระพุทธศาสนา จึงได้เป็นมนุษย์ชั้นสูงที่สุดที่มนุษย์จะเป็นได้ในทางธรรม เหตุฉะนี้ ขอท่านทั้งหลายที่นั่งฟังอยู่ ผู้ที่ตะเกียกตะกายอยากเป็นฝรั่ง อย่าทำเหมือนฝรั่งในทางธรรมเลย ถ้าจะเอาอย่างฝรั่งจงเอาอย่างในทางที่ฝรั่งเขาทำดี คือ ในทางวิชาการบางอย่าง ซึ่งเขาทำดีเราควรเอาอย่าง แต่การรักษาศีลรักษาธรรม เรามีตัวอย่าง ดีกว่าฝรั่งเป็นอันมาก ถือพระพุทธเจ้าเป็นตัวอย่างของเราแล้ว เรามีตัวอย่างหาที่เปรียบเสมอเหมือนมิได้

พระพุทธศาสนาก็ดี หรือศาสนาใดก็ดี ที่ตั้งมั่นอยู่ได้ก็ด้วยความมั่นคงของผู้เลื่อมใส ตั้งใจที่จะรักษา และข้าพเจ้าพูดทั้งนี้ก็เพื่อชักชวนท่านทั้งหลย อย่างเป็นเพื่อนไทย และเพื่อนพุทธศาสนิกชนด้วยกัน ทั้งนั้น เพื่อความมั่งคงแห่งพระพุทธ-ศาสนา ข้าพเจ้ารู้สึกว่า ได้ทำหน้าที่สมควรแก่อุปถัมภ์พระพุทธ-ศาสนา เราตั้งใจจะรักษาศาสนาของเราด้วยชีวิตข้าพเจ้า และท่านตั้งใจอยู่ในข้อนี้ และถ้าท่านตั้งใจจะช่วยข้าพเจ้าในกิจอันใหญ่นี้แล้ว ก็จะเป็นที่พอใจข้าพเจ้าเป็นอันมาก

เมืองเราเกือบจะเป็นเมืองเดียวแล้วในโลก ได้มีบุคคลถือพระพุทธศาสนามาก และเป็นเหล่าเดียวกัน เพราะฉะนั้น เป็นหน้าที่ของเราทั้งหลาย ที่จะช่วยกันบำรุงรักษา พระพุทธศาสนา อย่าให้เสื่อมสูญไป การที่จะบำรุงพระพุทธศาสนา เราต้องรู้สึกก่อนว่า หลักของพระพุทธศาสนาคืออะไร

เราทั้งหลาย ที่ยังไม่แน่ตั้งแต่วันนี้ จะได้พร้อมกันตั้งใจว่า ในส่วนตัวเราเองจะริษยากันก็ตาม จะเป็นอย่างไรก็ตาม จะทำการเช่นนี้ ต่อเมื่อเวลาว่างไม่มีภัย เมื่อมีเหตุสำคัญจำเป็นที่เราจะต้องต่อสู้ชาติอื่น แม้การส่วนตัวของเราอย่างไร จะทำให้เสียประโยชน์แก่ชาติเราแล้ว สิ่งนั้นเราจะทิ้งเสีย เราจะรวมกัน ไม่ว่าในเวลานี้ชอบกันหรือชังกัน เราจะถือว่า เราเป็นไทยด้วยกันหมด เราจะต้องรักษาความเป็นไทยของเราให้ยั่งยืน เราจะต้องรักษาพระพุทธศาสนาให้ถาวรวัฒนาการ อย่างที่เป็นมาแล้วหลายชั่วโคตร ของเราทั้งหลาย”

(พระบรมราโชวาทเรื่องเทศนาเสือป่า)

อนึ่ง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชนิพนธ์คำประพันธ์บทหนึ่งบ่งถึงความหมายของสีทั้งสามของธงไตรรงค์ ดังนี้

ความหมายแห่งไตรรงค์

ขอร่ำรำพรรณบรรยาย ความคิดเครื่องหมาย
แห่งสีทั้งสามงามถนัด
ขาว คือ **บริสุทธิ์ศรีสวัสดิ์ หมายพระไตรรัตน์**
และธรรมะคุ้มจิตไทย
แดง คือ โลหิตเราไซร้ ซึ่งยอมสละได้
เพื่อรักษา ชาติ ศาสนา
น้ำเงิน คือ สีโสภา อันจอมประชา
ธ โปรดเป็นของส่วนองค์
จัดริ้วเข้าเป็นไตรรงค์ จึ่งเป็นสีธง
ที่รักแห่งเราชาวไทย
ทหารอวตารนำไป ยงยุทธ์วิชัย
วิชิตก็ชูเกียรติสยามฯ

(จาก ดุสิตสมิต ฉบับพิเศษ ๒๔๖๑, หน้า ๔๒)

๗

พระบรมราโชวาทของ
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

"แต่บ้านเมืองในลานนาถึงกาลวิบัติ พระพุทธศาสนาก็เศร้าหมอง จนสงฆมณฑลเสื่อมทรามระส่ำระส่ายมาช้านาน... **มาจนถึงรัชกาลสมเด็จพระปิยมหาราช พระบรมชนกนาถของเรา จึงได้เริ่มทรงจัดการฟื้นพระพุทธศาสนาในมณฑลนี้มา โดยทรงพระราชดำริจะให้พุทธจักร และอาณาจักรเจริญรุ่งเรือง สมกับสมัย** เป็นต้นว่า ในการสั่งสอนประชาชนทั้งหลาย ให้รัฐบาลเอาเป็นธุระสั่งสอนส่วนคดีโลก ให้พระสงฆ์รับภาระสั่งสอนส่วนคดีธรรม เป็นอุปการะแก่กันดังนี้ สมเด็จ พระบรมเชษฐาธิราชของเราก็ได้โปรดให้จัดการสืบมาโดยทางนั้น"

(พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท ในการเสด็จพระราชดำเนินเลียบมณฑลฝ่ายเหนือและมณฑลพายัพ พุทธศักราช ๒๔๖๙, ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พิมพ์พระราชทานในงานบำเพ็ญพระราชกุศลสดมวารพระบรมศพสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗, ๒๕๒๗, หน้า ๓๖.)

"ตามธรรมดาเด็กๆ จะเรียนแต่หนังสือเท่านั้น ไม่พอ ถ้าเรียนแต่หนังสืออย่างเดียว ก็จะตรงกับที่โบราณท่านว่าไว้ว่า "วิชาท่วมหัว เอาตัวไม่รอด" เราต้องเรียนอย่างอื่นด้วย ต้องฝึก กาย วาจา ใจ พระพุทธองค์ได้รับสั่งไว้เป็นพุทธภาษิตว่า "ทนฺโต เสฏฺโฐ มนุสฺเสสุ" คือ แปลว่า บุคคลที่ได้ฝึกหัดแล้ว เป็นผู้ประเสริฐ ในหมู่มนุษย์...."

(พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ในกระทรวงศึกษาธิการ, แนวพระราชดำริเก้ารัชกาล, โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๒๘, หน้า ๒๕๖.)

"ศาสนาจะเป็นยาบำรุงกำลัง บำรุงน้ำใจ ให้ทนความลำบากได้ ให้มีแรงที่จะทำการงานของตน ให้เป็นผลสำเร็จได้ และยังเป็นยาที่จะสมานหัวใจ ให้หายเจ็บปวดในยามทุกข์ได้ด้วย...พวกเราทุกๆคน ควรพยายามให้เด็กๆ ลูกหลานของเรา มี "ยา" สำคัญ คือ คำสั่งสอนของพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ติดตัวไว้เป็นกำลัง เพราะ "ยา" อย่างนี้ เป็นทั้ง "ยาบำรุงกำลัง" และ "ยาสมานหรือระงับความเจ็บปวด"

(พระราชนิพนธ์คำนำของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวในทิศ ๖ หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก, โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, ๒๔๗๔, หน้า ข.ฆ.)

“พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาสำหรับชาติเรา
เราจำเป็นต้องถือด้วยความกตัญญู ต่อบิดามารดา
และต้นโคตรวงศ์ของเรา...
เป็นหน้าที่ของเรา ที่จะต้องตั้งใจที่จะรักษา
ความมั่นคงของพระพุทธศาสนา ในประเทศไทย
อย่าให้มีอันตรายมาถึงได้ ”

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ ได้ประกอบพิธีทรงปฏิญาณตน เป็นพุทธมามกะ ท่ามกลางมณฑลสงฆ์ ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระองค์ทรงตั้งพระราชหฤทัยอย่างแน่วแน่ว่า จะทรงผนวชในพระพุทธศาสนาสักวาระหนึ่ง โดยได้มีพระราชหัตถเขลา ถึงสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ทรงขอตำราทางพระพุทธศาสนา เพื่อใช้เตรียมพระองค์ ในการที่จะทรงผนวช พระองค์ได้พระราชทานสัมภาษณ์หนังสือพิมพ์สเตรทแอคโค มีความตอนหนึ่งว่า

"ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีที่จะได้เดินทางกลับสู่ประเทศอันเป็นที่รักของข้าพเจ้า และอันที่จะได้เห็นประชาราษฎร์ของข้าพเจ้า"

หนังสือพิมพ์สเตรทแอคโค

๙

พระบรมราโชวาทของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน

"ข้าพเจ้าขอแสดงความชื่นชมยินดีด้วย ที่สภายุวพุทธิกสมาคมแห่งชาติ จัดให้มีการประชุมยุวพุทธิกสมาคมทั่วประเทศขึ้นอีกครั้งหนึ่ง เพื่อปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน โดยยกเอาเรื่อง การปลุกจิตสำนึกของชาวพุทธเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติของเรา ขึ้นเป็นหัวข้อการประชุม... ชาวพุทธที่แท้จึงเป็นผู้คิดชอบ ปฏิบัติชอบ อยู่เป็นปรกติอยู่ ณ ที่ใด ก็ทำให้ที่นั้นสงบร่มเย็น มีแต่ความปรองดองและสร้างสรรค์ **จึงเป็นโชคดีอย่างยิ่ง ที่ประเทศไทยเรามีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ** ทำให้คนไทยทุกเชื้อชาติศาสนาอยู่ร่วมกันด้วยความสุขมีความรักความปรารถนาดีต่อกัน มีการสงเคราะห์อนุเคราะห์ซึ่งกัน และมีความสมัครสมานสามัคคีกันเป็นอย่างดี

การที่ยุวพุทธิกสมาคม ได้ตั้งใจพยายามในอันที่จะปลุกจิตสำนึกของชาวพุทธให้หนักแน่นมั่นคงในพระศาสนายิ่งขึ้น จึงเป็นสิ่งที่ดีมีคุณประโยชน์ทั้งแก่การจรรโลงพระพุทธศาสนา และแก่ส่วนรวม คือ ประเทศชาติ อันเป็นที่เกิดที่อาศัย."

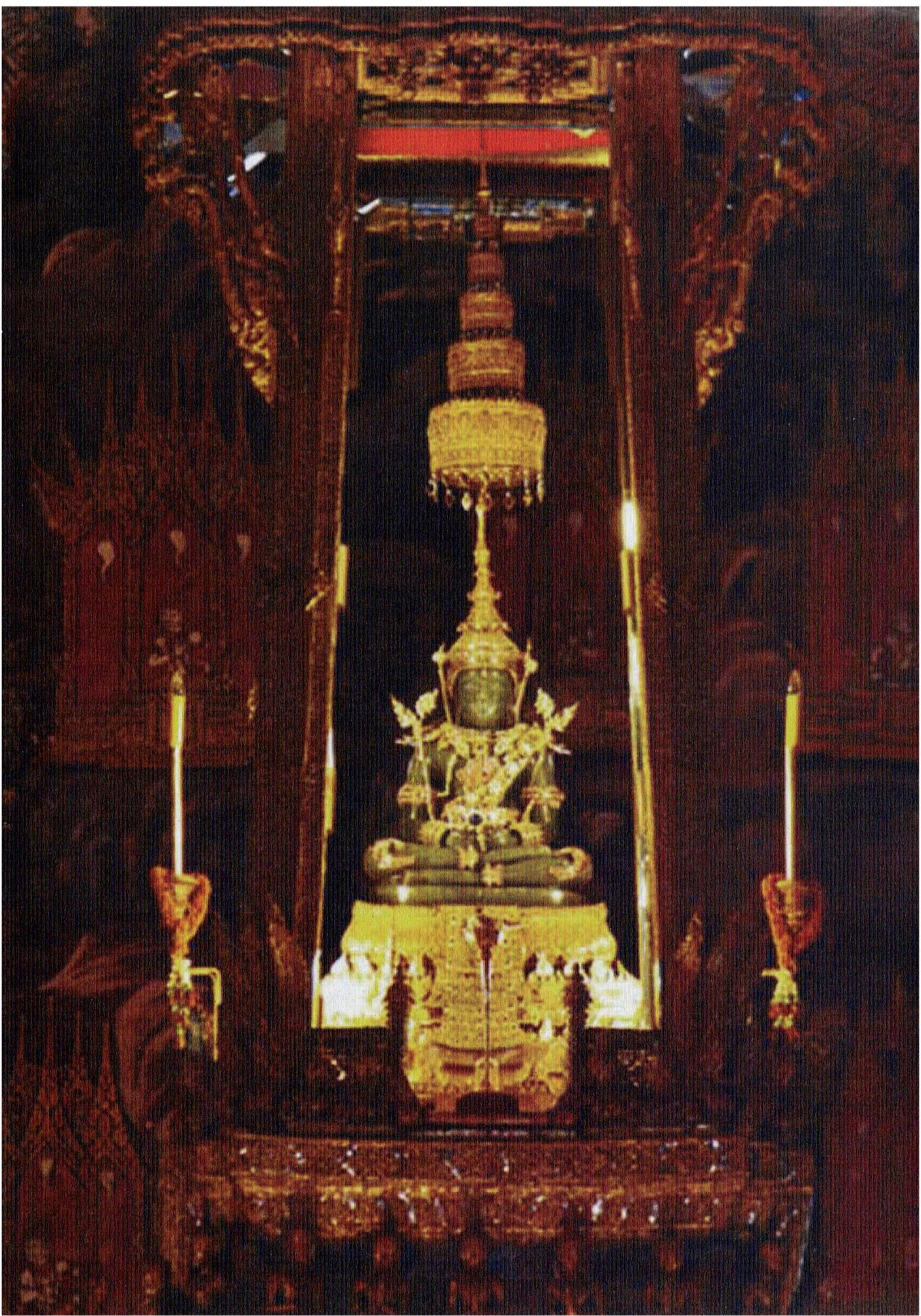
("พุทธธรรม" วารสารของพุทธศาสนาแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, ปีที่ ๔๒, ฉบับที่ ๒๖๕, พุทธศักราช ๒๕๓๗.)

"ข้าพเจ้าถือว่า พระพุทธนวราชบพิตร เป็นที่ตั้งแห่งคุณพระรัตนตรัยอันเป็นที่เคารพสูงสุด และเป็นทั้งที่หมายของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประเทศไทยและคนไทยทั้งชาติ.."

(บทความในหนังสือ พระพุทธศาสนา ศาสนาประจำชาติไทย, คณะกรรมการจัดงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา, วิสาขบูชา, ๒๕๒๗, หน้า ๙๗.)

"บัดนี้ ประเทศชาติกำลังพัฒนาในทุกด้าน และต้องการความสามัคคี ความสงบเรียบร้อย ผลดีทั้งปวงดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ด้วยประชาชน มีหลักของใจอันมั่นคง มีศรัทธาและปัญญาอันถูกต้องและปฏิบัติตนอยู่ในทางที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม กรณียกิจอันสำคัญของท่านทั้งหลาย คือการส่งเสริมประชาชน ให้มีพระรัตนตรัย และธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นหลักของใจและความประพฤติด้วยศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง"

(พระบรมราโชวาท พระราชทานแก่ที่ประชุมสมาคมพุทธศาสนาทั่วราชอาณาจักร ครั้งที่ ๑๗ วันที่ ๑๗ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๒)

“คนไทยเป็นศาสนิกชนที่ดีทั่วกัน
ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา อันเป็นศาสนาประจำชาติ”

พระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน

ในประวัติศาสตร์ไทย พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะ รัฐธรรมนูญทุกฉบับก็ได้ระบุไว้ชัดแจ้ง ดังเช่นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๙ บัญญัติว่า **"พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะและทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก"** ซึ่งข้อความในวรรคหลังเป็นข้อความที่เนื่องกับวรรคแรกกล่าวคือ **พระมหากษัตริย์ทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภกของพระพุทธศาสนา** ดังเช่นที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อทรงประกอบราชพิธีบรมราชาภิเษกแล้วก็เสด็จไปวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงจุดเทียนทองธูปเงินเครื่องนมัสการพระมหามณีรัตนปฏิมากร และทรงรับศีลแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ประกาศพระองค์เป็นภาษามคธว่า ทรงรับเป็นพุทธศาสนูปถัมภกจะทำนุบำรุงพระบวรพุทธศาสนาให้วัฒนาถาวรสืบไป พระสงฆ์ถวายสาธุการขึ้นพร้อมกัน ครั้นแล้วพระสงฆ์ทั้งนั้นก็สวดถวายพระพร เสร็จแล้วจึงเสด็จไปนมัสการพระมหามณีรัตนปฏิมากร แล้วเสด็จ(กลับ) อย่างขบวนที่เสด็จเมื่อขามา

(จากหนังสือพระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เล่ม ๑๐ โดย จมื่นอมรดรุณรักษ์ องค์การค้าคุรุสภา, ๒๕๑๕, หน้า ๖๑.)

สำหรับศาสนาอื่นๆ นั้น พระมหากษัตริย์ไทย ทรงให้ความคุ้มครองศาสนาอื่นๆ และช่วยอุดหนุนตามความเหมาะสม

พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ได้ทรงอุปถัมภ์พระพุทธ-ศาสนาอย่างดียิ่งตลอดมา โดยทรงอุปถัมภ์ในทุกๆ ด้าน คือ ด้านศาสนาธรรม ก็ได้ทรงอุปถัมภ์ การชำระและจารึกพระไตรปิฎก การศึกษาพระปริยัติธรรม ตลอดจนการปฏิบัติธรรม ด้านศาสน-บุคคลก็ได้ทรงอุปถัมภ์คณะสงฆ์ และการสถาปนาพระราชาคณะ ด้านศาสนวัตถุก็ได้ทรงอุปถัมภ์การสร้าง และการทะนุบำรุงถาวรวัตถุทางพระพุทธศาสนา อีกทั้งทรงพระราชทานวิสุงคามสีมาให้แก่วัดในพระพุทธศาสนาเท่านั้น

อนึ่ง พระราชกรณียกิจที่พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงบำเพ็ญ ไม่ว่าจะเป็นงานพระราชพิธี งานพระราชกุศล และรัฐพิธี ล้วนแต่มีพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักทั้งสิ้น แม้จะมีพิธีพราหมณ์ปนอยู่ พิธีพราหมณ์เหล่านั้น ก็เป็นเพียงส่วนประกอบปลีกย่อยเท่านั้น จึงสรุปได้ว่าประเทศไทย แม้จะไม่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างชัดแจ้งว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ แต่โดยพฤตินัยและพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับเรื่องเครื่องหมายธงชาติไทย ก็เป็นอันนับได้ว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติของประเทศไทยมาแต่อดีต

อนึ่ง เครื่องชี้ชัดอีกประการหนึ่ง ที่ทำให้สิ้นความสงสัย ว่าสถาบันศาสนาได้แก่สถาบันพระพุทธศาสนา อันเป็นศาสนาประจำชาติ จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลปัจจุบัน ในโอกาสเสด็จออก ทรงผนวช เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๙ ว่า

"โดยที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติของเราทั้งตามความศรัทธาเชื่อมั่นของข้าพเจ้าเอง ก็เห็นเป็นศาสนาที่ดีศาสนาหนึ่งเนื่องในบรรดาสัจธรรมคำสั่งสอนอันชอบด้วยเหตุผล จึงเคยคิดอยู่ว่า ถ้าโอกาสอำนวย ข้าพเจ้าควรจักได้บวชสักเวลาหนึ่ง ตามราชประเพณี ซึ่งจัดเป็นทางสนองพระเดชพระคุณพระราชบูรพการีตามคตินิยมด้วย และนับตั้งแต่ข้าพเจ้าได้ครองราชย์สืบสันตติวงศ์ต่อจากสมเด็จพระเชษฐาธิราชก็ล่วงมากว่าสิบปีแล้ว เห็นว่าน่าจะถึงเวลาที่ควรจะทำความตั้งใจไว้นั้นแล้วประการหนึ่ง.. จึงได้ตกลงใจที่จะบรรพชาอุปสมบทในวันที่ ๒๒ เดือนนี้"

(จากหนังสือพระบรมราโชวาท)

นอกจากนั้น เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๒๗ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระราชดำรัสต้อนรับโป๊ปจอห์น ปอล ที่ ๒ ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ความตอนหนึ่งว่า

"คนไทยเป็นศาสนิกชนที่ดีทั่วกัน ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา อันเป็นศาสนาประจำชาติ"

พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาททั้งหลาย ที่ได้อัญเชิญมานี้ เป็นพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทของพระมหากษัตริย์ที่ทรงความสำคัญยิ่งหลายพระองค์ในทุกยุคทุกสมัย ได้ตรัสไว้ทำนองเดียวกัน จึงเป็นหลักฐานยืนยันที่ชัดเจนได้ว่า พระพุทธ-ศาสนาเป็นศาสนาที่บรรพบุรุษของเรา ได้ยอมรับนับถือ เป็นศาสนาประจำชาติและเป็นสถาบันหลักของชาติ สืบเนื่องติดต่อมา

การที่บรรพบุรุษของเรา ได้กำหนดให้สถาบันชาติ สถาบันพระพุทธศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นสถาบันหลักที่สำคัญนั้น ทำให้เรามองเห็นถึงพระปรีชาสามารถปราดเปรื่องของบรรพบุรุษของเราเป็นอย่างยิ่งว่า สถาบันดังกล่าวทั้ง ๓ สถาบันนี้จะขาดสถาบันใดสถาบันหนึ่งมิได้ ต่างอาศัยเกี่ยวพันซึ่งกัน คือ

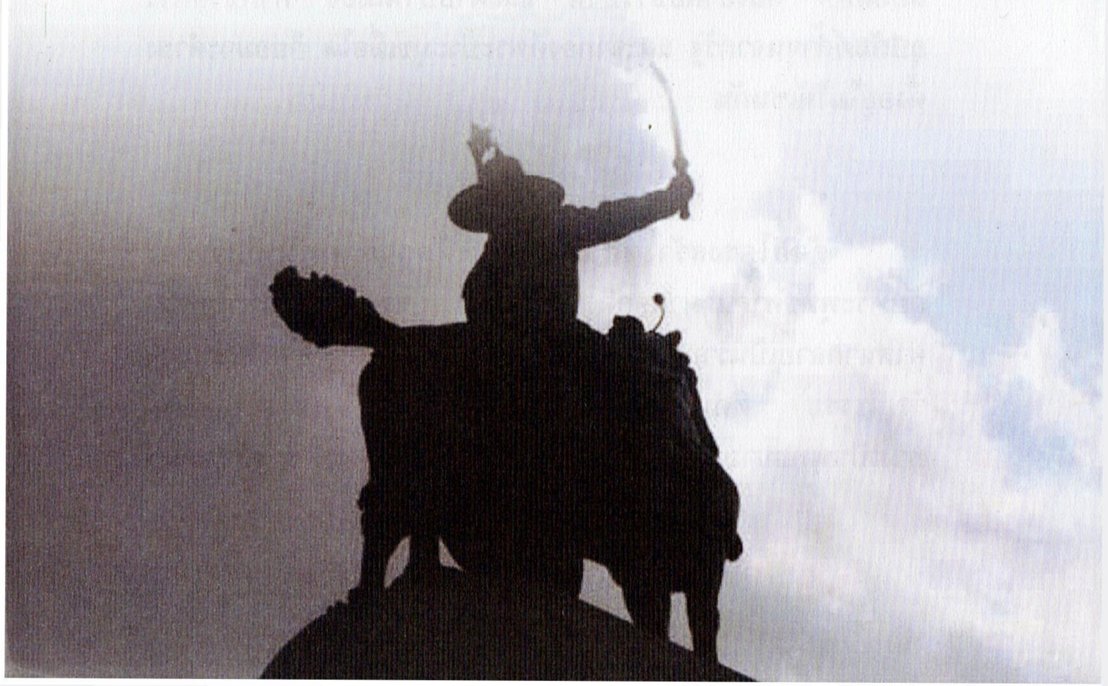
๑. สถาบันชาติ เครื่องหมายของความเป็นชาติ ย่อมมีส่วนประกอบหลายอย่าง แต่ส่วนประกอบสำคัญที่บ่งชี้ถึงความเป็นชาติได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นชาติไทย และตามที่กล่าวมาแล้วโดยที่ประเทศไทยของเราได้ยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาช้านานแต่โบราณ ทำให้ขนบธรรมเนียบประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนเอกลักษณ์ของความเป็นชาติไทย ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อถือทางพระพุทธศาสนา เกือบทั้งสิ้น ฉะนั้น หากพระพุทธศาสนาได้รับความกระทบกระเทือนย่อมมีผลให้สถาบันชาติสั่นคลอนไปด้วย

๒. **สถาบันพระมหากษัตริย์** โดยที่พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ โดยกฎมณเฑียรบาล และโดยรัฐธรรมนูญ การที่ ชนในชาติยังมีความเลื่อมใส ศรัทธายอมรับนับถือพระพุทธศาสนาอยู่ตราบใด ย่อมแสดงให้เห็นถึงการมีลัทธิความเชื่อถือ ที่สอดคล้องกับองค์พระประมุขมีพระรัตนตรัย เป็นสรณะสูงสุด ร่วมกัน อันเป็นพื้นฐานความมั่นคง ที่สำคัญ

๓. **สถาบันพระพุทธศาสนา** โดยที่เนื้อแท้ของสถาบันพระพุทธศาสนานั้น มิอาจตั้งอยู่ได้โดยปราศจากความอุปถัมภ์จากองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก และจากรัฐ เพราะพระภิกษุสามเณรซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของสถาบันนี้ เป็นผู้ทรงศีล เป็นผู้ขัดเกลากิเลส เป็นผู้เผยแพร่ประกาศพระศาสนา ในฐานะศาสนทายาท มิได้ประกอบอาชีพการงานเยี่ยงคฤหัสถ์ การดำรงสมณเพศ ต้องอาศัยชาวบ้าน และฝ่ายบ้านเมือง หากขาดการอุปถัมภ์ค้ำจุนจากรัฐ และจากองค์พระประมุขเมื่อใด ก็ย่อมจะดำรงตั้งอยู่ไม่ได้เช่นกัน

ด้วยโครงสร้างของชาติไทยที่มีความผูกพันเกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนามาแต่อดีตอันยาวนาน จนคำสอนในพระพุทธ-ศาสนากลายเป็นรากฐานของขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีวัฒนธรรม ที่คนไทยทั้งชาติยึดถือร่วมกันอีกทั้งพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะตามกฎมณเฑียรบาล และตามรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย จึงทำให้โครงสร้างความเป็นชาติไทย ซึ่งประกอบด้วยสถาบันหลักสามสถาบันได้แก่ สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์มีความสัมพันธ์อาศัยซึ่งกันและกัน มิอาจแยกจากกันได้หากขาดสถาบันหนึ่งสถาบันใด อีกสองสถาบันก็มิอาจดำรงอยู่ได้ด้วยเหตุดังกล่าว รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับจึงได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของชนชาวไทยทุกคนต้องรักษาไว้ ซึ่งสถาบันทั้งสาม ดังเช่นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๖ บัญญัติว่า **“บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่ง ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์...”**

โครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความมั่นคง แห่งสถาบันชาติ พระศาสนา พระมหากษัตริย์

โดยที่ประเทศไทยเจริญมั่นคงมาได้จนถึงปัจจุบัน (พุทธศักราช ๒๕๕๑) เพราะประชาชนในชาติ มีคุณธรรม จริยธรรม อันเนื่องมาแต่พระศาสนา จึงต้องส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความมั่นคง แห่งสถาบันชาติ พระศาสนา พระมหากษัตริย์ เพื่อให้ประเทศไทยเจริญมั่นคงตลอดไปสิ้นกาลนาน จึงกำหนดให้มีโครงการ ชื่อว่า "โครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความมั่นคง แห่งสถาบันชาติ พระศาสนา พระมหากษัตริย์"

เพื่อให้โครงการนี้ได้มีการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล จึงให้มีคณะกรรมการขึ้น คณะหนึ่ง ประกอบด้วย

๑. พระธรรมวโรดม วัดทินกรนิมิต
เป็นประธานกรรมการ

๒. พระเทพวงศาจารย์ วัดหนองแวง
เป็นรองประธานกรรมการ

๓. พระเทพสุธี วัดไตรธรรมาราม
เป็นกรรมการ

๔. พระเทพวรสิทธาจารย์ วัดพระธาตุดอยสุเทพ
เป็นกรรมการ

๕. พระราชปัญญาโสภณ วัดสระเกศ
เป็นกรรมการและเลขานุการ

๖. พระครูปลัดสัมพิพัฒนธุตาจารย์ วัดสระเกศ
เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

๗. พระครูปลัดสุวัฒนธีรคุณ วัดสระเกศ
เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

๘. พระครูปลัดสุวัฒนจริยคุณ วัดมหาธาตุ
เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

อนึ่ง ให้มีสำนักงาน ชื่อว่า **"สำนักงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความมั่นคง แห่งสถาบันชาติ พระศาสนา พระมหากษัตริย์"**

ให้มีเจ้าหน้าที่ ทั้งบรรพชิต และคฤหัสถ์ ประจำสำนักงาน ในเบื้องต้น บรรพชิต จำนวน ๓ รูป คฤหัสถ์ จำนวน ๒ คน ให้คณะกรรมการ คัดเลือกเจ้าหน้าที่ เสนอประธานฯ เพื่อแต่งตั้ง เป็นเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงาน

งบประมาณ

๑. เงินอุดหนุนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

๒. จากมูลนิธิหรือองค์กร

๓. จากประชาชน

ให้คณะกรรมการ กำหนดหลักการ และวิธีการ ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความมั่นคง แห่งสถาบันชาติ พระศาสนา พระมหากษัตริย์

ให้เริ่มดำเนินการส่งเสริมฯ ตามหลักการ และวิธีการ ตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑ เป็นต้นไป อันเป็นเดือนมหามงคล วันเฉลิมพระชนมพรรษา แห่งสมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ

ประกาศ ณ วันที่ ๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑

(สมเด็จพระพุฒาจารย์)
ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

เครือข่าย ศูนย์ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมฯ

ภาคเหนือ

ศูนย์ฯ วัดพระธาตุดอยสุเทพ
พระเทพวรสิทธาจารย์ รองเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่
วัดพระธาตุดอยสุเทพ ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๐๐
โทร ๐๘-๑๙๑-๔๐๘๖๕ www.doisuthep.com

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ศูนย์ฯ ขอนแก่น
พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ-
ราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกศรี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร ๐-๔๓๒-๒๒๑๐๑,๐-๔๓๒-๖๑๐๖๐ www.siladhamma.com

ศูนย์ฯ อุบลราชธานี
พระมหาวิมาน กนฺตสีโล
วัดปากน้ำ(บุ่งสระพัง) ตำบลกุดลาด อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐
โทร ๐-๔๕๔-๐๐๗๒๘,๐๘-๙๗๒๐-๓๕๒๙ www.watpaknamubon.com

ศูนย์ฯ กาฬสินธุ์
พระมหาอดุลย์ อตุลวํโส
วัดกลาง (พระอารามหลวง) ตำบลกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์
โทร ๐๘-๕๒๓-๐๓๓๗๗ E-mail : lekha_ks.mcu@hotmail.com

ภาคกลาง

ศูนย์ฯ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
พระราชญาณวิสิฐ เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดราชบุรี แห่งที่ ๑
วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ตำบลแพ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐
โทร ๐-๓๒๒-๕๓๖๓๒ ต่อ ๒๒๐/๑๙๑, ๐๘-๐๓๐๓-๒๘๙๐๗ www.dhammakaya.org

ภาคใต้

ศูนย์ฯ วัดไตรธรรมาราม
พระเทพสุธี เจ้าคณะภาค ๑๖ วัดไตรธรรมาราม อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๘๔๐๐๐
โทร. ๐-๗๗๒-๘๓๔๕๘, ๐๘-๑๘๙๑-๙๖๙๓

หน่วยงานกลางสำนักงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมฯ

สำนักงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมฯ

ศาลาเฉลิมพระเกียรติฯ วัดสระเกศ
ถนนจักรพรรดิพงษ์ แขวงบ้านบาตร เขตป้อมปราบ กรุงเทพ ๑๐๑๐๐
โทร ๐-๒๖๒๑-๑๘๖๑ โทรสาร ๐-๒๖๒๑-๐๓๕๗.
www.jariyatam.com E-mail : jariyatam2551@hotmail.com
พระราชปัญญาโสภณ โทร ๐๘-๑๘๒๑-๑๐๙๕
พระเมธีสุทธิ์กร โทร ๐๘-๑๙๑๔-๐๘๖๕
พระครูปลัดสุวัฒนธีรคุณ โทร ๐๘-๙๗๘๘-๘๗๘๘

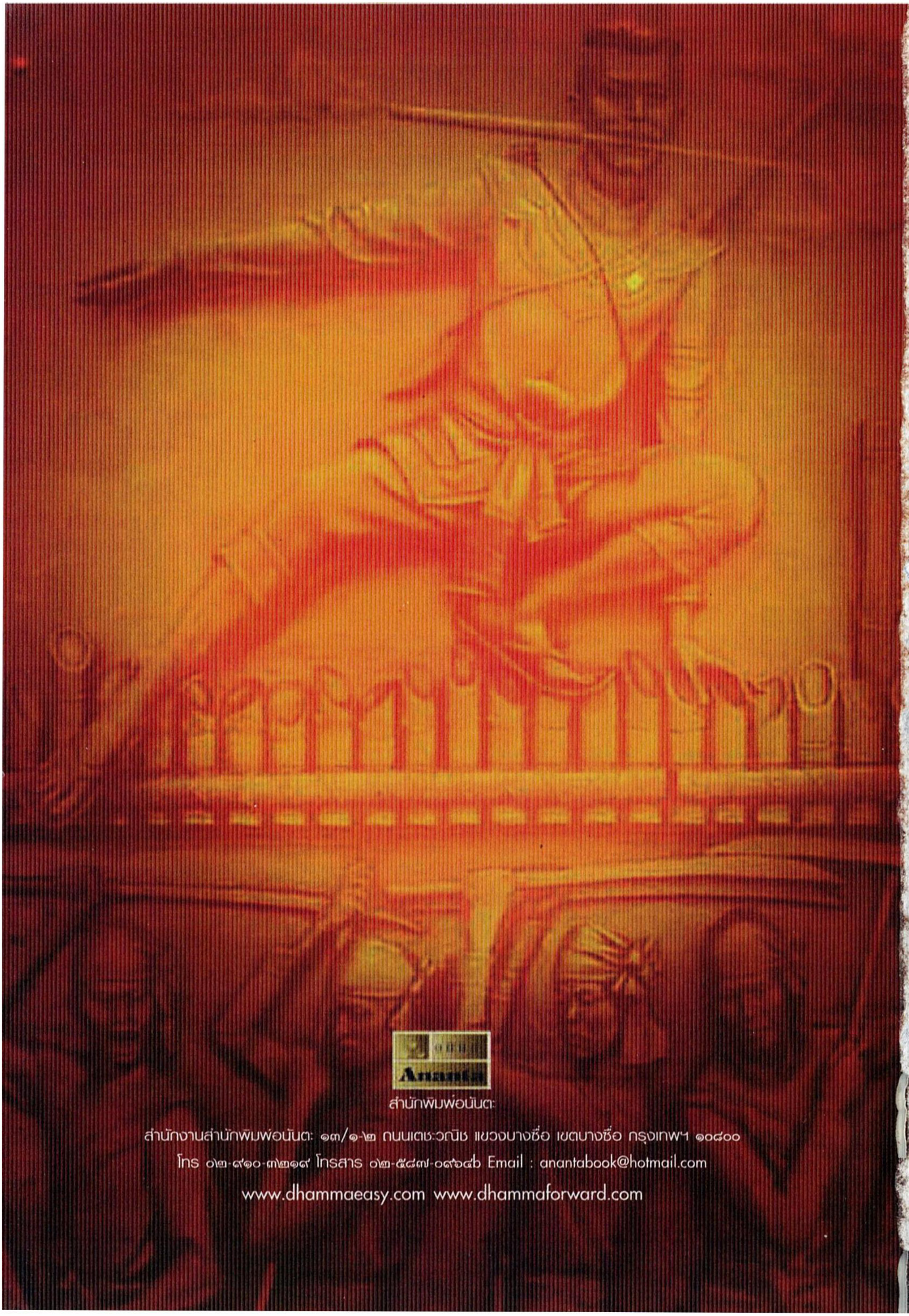
ศูนย์ข่าว จริยธรรม

ศาลาเฉลิมพระเกียรติฯ วัดสระเกศ
ถนนจักรพรรดิพงษ์ แขวงบ้านบาตร เขตป้อมปราบ กรุงเทพ ๑๐๑๐๐
โทร ๐-๒๖๒๑-๑๘๖๑ โทรสาร ๐-๒๖๒๑-๐๓๕๗.
www.jariyatamnews.com E-mail : jariyatam2551@hotmail.com
พระมหาวสันต์ รัตนญาโณ ผู้อำนวยการศูนย์ข่าวจริยธรรม โทร ๐๘-๓๘๘๔-๒๙๙๙
พระมงคล วชิรปญฺโญ เลขานุการศูนย์ข่าวจริยธรรม โทร ๐๘-๐๐๕๖-๖๙๔๙

คณะวิทยากร สำนักงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมฯ

กลุ่มพัฒนาจิต "เพื่อชีวิตที่ดีงาม"
พระครูสิริวิหารการ ประธานที่ปรึกษา โทร ๐๘-๗๗๑๗-๗๙๒๗
พระนภันต์ สนฺติภทฺโท ประธานกลุ่มพัฒนาจิต "เพื่อชีวิตที่ดีงาม" โทร ๐๘-๗๗๐๙-๔๒๕๙

กลุ่มใต้ร่มพุทธธรรม
พระมหาธนเดช ธมฺมปญฺโญ โทร ๐๘-๖๖๖๙-๙๒๒๑

สำนักพิมพ์อนันตะ

สำนักงานสำนักพิมพ์อนันตะ ๑๓/๑-๒ ถนนเตชะวณิช แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ ๑๐๘๐๐
โทร ๐๒-๙๑๐-๓๒๑๙ โทรสาร ๐๒-๕๘๗-๐๙๔๖ Email : anantabook@hotmail.com
www.dhammaeasy.com www.dhammaforward.com

อันตัวพ่อ ชื่อว่า **พระยาตาก**
ทนทุกข์ยาก กู้ชาติ พระศาสนา
ถวายแผ่นดิน ให้เป็น พุทธบูชา
แด่พระศาสดา สมณะ พระพุทธโคดม

ให้ยืนยง คงถ้วน ห้าพันปี
สมณะพราหมณ์ชี ปฏิบัติ ให้พอสม
เจริญสมถะ วิปัสสนา พ่อชื่นชม
ถวายบังคม รอยบาท พระศาสดา

คิดถึงพ่อ พ่ออยู่ คู่กับเจ้า
ชาติของเรา คงอยู่ คู่พระศาสนา
พุทธศาสนา อยู่ยง คู่องค์กษัตรา
พระศาสดา ฝากไว้ ให้คู่กัน ฯ

จารึกในศาลพระเจ้าตากสินมหาราช
วัดอรุณราชวราราม

สำนักงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
และความมั่นคง แห่งสถาบันชาติ พระศาสนา พระมหากษัตริย์
ศาลาเฉลิมพระเกียรติฯ
แขวงบ้านบาตร เขตป้อมปราบ กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐
www.jariyatam.com www.jariyatamnew.com
E-mail : jariyatam2551@hotmail.com

ศาสนาประจำชาติ
หมวดประวัติศาสตร์
ISBN 978-161-90372-3-1
1000000002553
ห้ามจำหน่าย

สื่อทุกสิ่ง ดูเหมือนจริง โรงพิมพ์วิทยา สุโขทัย 055-612140, 081-5337418